

■ Ἡρώες τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως

Δόμνα Βισβίζη* ἡ Μπουμπουλίνα τῆς Θράκης, ἡ Κυρά τῶν Θαλασσῶν (1783 - 1850)

Κόρη μιᾶς εὐπορης οἰκογενείας ἀπὸ τὸν Αἶνο τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, ἡ Δόμνα Βισβίζη ἀρνήθηκε τὶς ἀνέσεις τῆς ζωῆς τῶν πλουσίων καὶ ἀφιερώθηκε στὴν Ἐπανάστασι.

* * *

Ἡ Δόμνα Βισβίζη γεννήθηκε τὸ 1783 στὸν Αἶνο τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης. **Ο** πατέρας της ἦταν μεγαλοκτηματίας τῆς περιοχῆς. **Σ**ὲ ἡλικία 25 ἐτῶν, τὸ 1808, ὑπαντρεύθη τὸν ἐφοπλιστὴν Χατζῆ-Ἀντώνη Βισβίζη, μὲ τὸν ὁποῖο ἀπέκτησαν πέντε τέκνα, τρία ἀγόρια καὶ δύο κορίτσια.

Ο Χατζῆ-Ἀντώνης Βισβίζης ἦταν ἀπὸ τοὺς πρώτους, οἱ ὁποῖοι ἐμυήθησαν στὴν Φιλικὴ Ἐταιρεία. **Τ**ὸν Φεβρουάριο τοῦ 1821, ἐπιστράτευσε τὸ καλύτερο καράβι του, τὴν «Καλομοίρα», ὀπλισμένο μὲ 14 κανόνια καὶ πλήρωμα 140 ναυτῶν, καὶ ρίχθηκε στὴν μάχη.

Ο Καπετὰν Βισβίζης δὲν ἦταν μόνος του. **Ἐ**κτὸς ἀπὸ τὸ πλήρωμα τῆς «Καλομοίρας», παροῦσα σὲ ὅλες τὶς μάχες ἦταν καὶ ἡ σύζυγός του, Δόμνα. **Ἡ** «Κυρά τῶν Θαλασσῶν», ὅπως ὠνομάσθηκε ἀργότερα, ἔλαβε μαζὶ τὰ πέντε παιδιά τους καὶ ὅλα τὰ τιμαλφῆ τῆς οἰκογένειας καὶ ἀκολούθησε χωρὶς δευτέρη σκέψη τὸν σύζυγό της.

Προτομὴ Δόμνας Βισβίζη. Πεδίον τοῦ Ἄρεως (Καλλιτέχνης: Ἄπ. Φανακίδης).

Δίπλωμα Φιλικῆς Ἐταιρείας τοῦ Χατζῆ-Ἀντώνη Βισβίζη.

Τὸ βάπτισμα τοῦ πυρὸς πῆρε στὴν Ἰμβρο καὶ ἔκτοτε ἔζησε μία ζωὴ γεμάτη ἀγῶνες, περιπέτειες, μεγάλες δυσκολίες καὶ τέλος πτωχεία καὶ ἐγκατάλειψη...

Τὸ μπρίκι μετέφερε στὸν Ἄθω μαζί μὲ πολεμοφόδια καὶ ὄπλα καὶ τὸν ἐπαναστάτη καὶ ἐμψυχωτὴ τοῦ ἀγῶνος στὴν Μακεδονία, Ἐμμανουὴλ Παππᾶ, τὸν Σεραῖο μεγαλέμπορο καὶ τραπεζίτη, ὁ ὁποῖος ἐπίσης ἐξώδευσε τὴν περιουσία του καὶ τὴν ζωὴ του γιὰ χάρι τῆς Πατρίδος.

Ο ζεῦγος τῶν καπεταναίων συμμετεῖχε παλικάρῖσια σὲ δεκάδες ναυμαχίες στὸ Αἰγαῖο (ἐξ ὧν τὶς ναυμαχίες τοῦ Ἄθω, τῆς Λέσβου, τῆς Σάμου κ.ἄ.), ὑπερασπίζοντας παγιδευμένους ἀγωνιστὲς καὶ πολιορκώντας τοὺς ἐχθρούς, «γιὰ νὰ κτισθῇ τὸ χρυσὸ παλάτι τῆς Ἐλευθερίας», ὅπως συνήθιζε νὰ λέει τὸ ζεῦγος.

Καθοριστικῆς σημασίας ἦταν ἡ συμβολή τους στὶς ἐπιχειρήσεις τῶν Ὑψηλάντου, Ἀνδρούτσου καὶ Νικηταροῦ στὴν Ἁγία Μαρίνα τῆς Λαμίας γιὰ νὰ σταματήσουν τὴν κάθοδο τοῦ Δράμαλη νοτιώτερα, ὅπως διαπιστώνεται στὰ γράμματα εὐγνωμοσύνης, τὰ ὁποῖα ὁ Ἀνδρούτσος μὲ τὸν Νικηταροῦ ἀπηύθυναν στὸν Καπετὰν Χατζῆ-Ἀντώνη. **Ἔ**να ἀπὸ αὐτὰ ἔγραφε:

«**Δ**ιὰ τοῦ παρόντος φανερώνομεν καὶ ἀποδεικνύομεν ὅτι ὁ Χ' Ἀντώνιος Βισβίτζης, Αἰνίτης, εὕρισκόμενος μὲ τὸ καράβι του εἰς νησίον Λιβάδα, ὅστις ἀπὸ Ὀλυμπον εἶχεν ἔλθει πρὸς τὸν Ἄρειον Πάγον γιὰ ὑπόθεσιν τοῦ Γένους, καὶ ὄντες ἡμεῖς πολιορκισμένοι εἰς Ἁγίαν Μαρίναν ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς μὲ κανόνια ἑπτὰ, χτυπώντας μας μὲ μπάλλα ἑπτὰ γρανάτας, καὶ ζητώντας ἀπ' αὐτὸν διὰ μέσου τοῦ Ἄρειου Πάγου δύο κανόνια... ἀμέσως ἐσηκώθη μὲ μέγαλον πατριωτισμὸν εἰς τὰ πανιά, καὶ ἦλθε μὲ τὸ καράβι του πρὸς βοήθειάν μας καὶ δίδωντάς μας τὰ δύο κανόνια... ἐκράτησεν τρεῖς ἡμέρας πόλεμον ἀκαταπαύστως μὲ κανόνια καὶ οὕτως ἠμπόρεσε ἵνα ἐμπαρκαρισθῇ ἡ κολώνα μας ἀπὸ τρεῖς χιλιάδες καὶ νὰ σωθῇ.

Εκ τοῦ Μόλου Παλαιοχωρίου τῇ 15ῃ Ἀπριλίου 1822, Ὀδυσσεὺς Ἀντροῦτσος».

***

Στις 21 Ιουλίου τοῦ 1822, ἡ Δόμνα μὲ τὸν σύζυγό της, ὁ ὁποῖος κυβερνᾷ τὸ πλοῖο, ἀγωνίζονται στὴν ἀπὸ θαλάσσης πολιορκία τῆς Εὐβοίας.

Κάποια στιγμή ὁ σύζυγός της σκοτώνεται.

Ἡ Δόμνα δίνει ἐντολὴ νὰ τὸν κλάψουν τὰ παιδιὰ καὶ νὰ τὸν ἐτοιμάσῃ ὁ παπᾶς, καὶ αὐτὴ ἀναλαμβάνει πλήρως σὰν καπετάνισσα τὴν «Καλομοίρα» καὶ συνεχίζει τὸν ἀγῶνα.

Ἡ ἴδια ἐσημείωσε στὸ ἡμερολόγιό τοῦ πλοίου:

«17 Ιουνίου 1822–*Νηνεμία*. *Ἡμέρα Τρίτη, ὀκτῶ ὥρα νυκτός, ἔχασε τὴν ζωὴν τοῦ ἀπὸ βόλι ὁ Καπετὰν Αντώνης Βισβίτζης. Τὸ κουμάντο τοῦ μπρικιοῦ “Καλομοίρα” παίρνει ἡ χήρα Δόμνα Βισβίτζη»...*

Ὁ Χατζῆ-Αντώνιος Βισβίτζης ἐτάφη στὴν Λιθάδα τῆς Εὐβοίας ὀπισθεν τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ναοῦ τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων.

Τὰ ἡνία τῆς «Καλομοίρας» ἀνέλαβε πλέον ἡ Δόμνα. **Εἶχε** ἀποκτήσει ἐμπειρία ἀπὸ τὶς προηγούμενες ναυμαχίες καὶ μὲ τὴν βοήθεια τοῦ ὑπαρχηγοῦ, Καπετὰν Σταυροῦ, ἐκυβέρνησε τὸ πλοῖο καὶ συνέχισε τὴν πολιορκία.

Πράγματι ἡ προσφορὰ τῆς Δόμνας Βισβίτζη στὴν πολιορκία τῆς Εὐβοίας ἦταν σημαντικὴ. **Καὶ** αὐτὸ βεβαιώνεται ἀπὸ τοὺς προκρίτους τῆς Εὐβοίας, οἱ ὁποῖοι σὲ μιὰ ἐπιστολὴ τοὺς ἀναφέρουν **«...ὁ** μακαρίτης σύζυγός της, ζῶν, καὶ αὐτὴ μετὰ τὸν θάνατον ἐκείνου, εἰς τὴν νῆσον Εὐβοίαν κατὰ τὸ βόρειον μέρος, μὲ εἰλικρίνειαν καὶ πατριωτικὸν ζῆλον, χωρὶς νὰ παρακούσῃ τὰς προσταγὰς, ἐδούλευσεν μὲ τὸ πλοῖον του».

Καὶ ἀπὸ ἄλλα πολλὰ ἐγγράφα, τὰ ὁποῖα διεσώθησαν ἐπιβεβαιώνεται ἡ μεγάλη προσφορὰ τοῦ ζεύγους Χατζηαντῶν καὶ Δόμνας Βισβίτζη στὸν μεγάλο Ἀγῶνα.

Στὸ ὑπ' ἀριθμ. 17293/15.8.1922 ἐγγράφο τοῦ Ἀντιπροέδρου τοῦ Ἀρείου Πάγου Ἀνθίμου Γαζῆ, μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀναφέρεται:

«...ὁ φιλογενέστατος Καπετάνιος Χατζῆ Αντώνιος Βισβίτζης μὲ τὸ καράβι τοῦ ἀπὸ ἀρχὰς Ἀπριλίου τοῦ 1822, δεύτερον ἔτος τῆς Ἐλευθερίας, μέχρι τέλους Ιουλίου ἐδούλευεν εἰς τὸν Ἄρειον Πάγον καὶ μετὰ πάσης προθυμίας καὶ πίστεως, ὡς οὐδεὶς

Τὸ μεγαλοπρεπὲς πλοῖο τῆς οἰκογένειας Βισβίτζη, ἡ «Καλομοίρα».

ἄλλος, περιπλέον ἀδιαλείπτως τὸ Βόρειον στενὸν τῆς Εὐβοίας καὶ καταπολεμῶν τὸν ἐχθρὸν εἰς τε τὴν Στυλίδα, Θερμοπύλας καὶ Εὐριπον καὶ εἰς τὰ Βρυσάκια, ρίπτων ἀκαταπαύστως κανόνια μὲ τὰ ἴδια του ἐφόδια πολεμικὰ καὶ φανεῖς εὐδόκιμος ἐν πᾶσι, γίνεται δῆλον...».

Στὰ Βρυσάκια τραυματίσθηκε σοβαρὰ ὁ πρωτότοκος υἱὸς τῆς Θεμιστοκλῆς.

Αλλὰ καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ὀδυσσεύς Ἀνδρουῦτσος σὲ ἔγγραφό του περὶ τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Καπετὰν Ἀντώνη Βιοζβίτζη, τὸ ὁποῖο ἔγραψε στὴν Λιβάδα στίς 13 Μαΐου 1822, γράφει μεταξὺ τῶν ἄλλων:

«...**Ε**κ τούτου φανερώνω, ὅτι ὁ Καπ' Ἀντώνης Βιοζβίτζης εὐρισκόμενος εἰς Λιβάθα μὲ τὸ πλοῖον του, τὸ εἰς τὴν πολιορκίαν στρατόπεδόν μας ἔχον μεγαλωτάτην ἀνάγκην τόσοσ ἀπὸ τροφὰς ὅσον καὶ ἀπὸ πολεμοφόδια, μᾶς ἔδωσεν ὁ ρηθεῖς (3) τρία κανόνια τοῦ κάμπου, διακοσίας πενήντα ἑπτὰ ὀκ'' μπαρούτι, πεντακόσια δεκάρια φυσέκια ντουφεκιῶν, πενήντα μπάλας τῶν κανονιῶν, ἐννεμήντα μπάλες γρανάτες, εἰκοσιπέντε σακέτα μπάλα μιδραλία, ἑβδομήντα πέντε κα'' παξιμάδι καὶ πεντακόσια ἑξήντα ὀκ'' ἀλεύρι, καὶ ὑπεσχέθη νὰ μᾶς οἰκονομίση καὶ ἄλλα, ἂν λάβωμεν χρεῖαν. **Κ**αὶ οὕτω ἐκρατήσαμεν τὴν πολιορκίαν πάλιν καὶ ἐστάθημεν ἐπειδὴ εἴμεθα ἔτοιμοι νὰ σκορπίσωμεν ὄλοι.

Διὸ δίδεται τὸ παρὸν διὰ νὰ ἔχη νὰ παρρησιασθῆ ἐν καιρῷ εἰς τὸ Γένος διὰ ταύτην του τὴν δούλευσιν καὶ τὸν πατριωτισμόν».

Κατὰ τὰ ἐπόμενα τρία χρόνια ἢ «Μπουμπουλῖνα τῆς Θράκης» ἔγινε ὁ φόβος τῶν Τούρκων. **Ο**ἱ ἱστορικοὶ Φιλήμων καὶ Σπηλιάδης τῆς δίνουν τὸ ὄνομα «καταδρομέας τοῦ Αἰγαίου». **Τ**ὸ πλοῖο μετωνομάσθηκε πλέον σὲ «Δόμνα» κατόπιν κυβερνητικῆς ἐντολῆς καὶ συνέχισε νὰ λαμβάνη μέρος σὲ ναυμαχίες καὶ νὰ μεταφέρη πολεμοφόδια.

Ο ἱστορικὸς τοῦ Ἀγῶνος Ἰωάννης Φιλήμων, γράφων γιὰ τὴν Μπουμπουλῖνα, εὐρίσκει τὴν εὐκαιρία νὰ τὴν συγκρίνη μὲ τὴν Δόμνα:

«...**Τ**οιαύτη ἀνεδείχθη καὶ ἡ Δόμνη, σύζυγος τοῦ Βασιλείου Χατζῆ Βιοζβίτζη, πλοιάρχου. Θανατωθέντος αὐτοῦ κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Εὐβοίας, ἀνέλαβεν ἡ ἴδια τὴν διοίκησιν τοῦ πλοίου ὡς ἄλλος ἀνὴρ, ἐπὶ πολὺν χρόνον, ἵνα μὴ στερηθῆ ἡ πολιορκία τῆς ἀπὸ θαλάσσης βοηθείας».

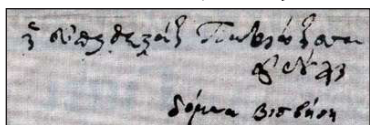
Τὸ πλοῖο της ἦταν, γιὰ τὴν κατηγορία του, ἀπὸ τὰ μεγαλύ-
τερα τῆς ἐποχῆς καὶ εἶχε τὴν πολυτέλεια νὰ ἔχη ἓνα εὐρύχω-
ρο σαλόνι, πρᾶγμα σπάνιο γιὰ τὰ πλοῖα τῆς ἐποχῆς. **Ο** λόγος
ἦταν ὅτι ὁ Καπετὰν Ἀντώνης Βισβίτζης εἶχε τὴν μεγάλη του
οικογένεια μαζί του στὰ ταξίδια του. **Τ**ὸ σαλόνι αὐτὸ ἦταν ἡ
αἰτία, διὰ τὴν ὁποῖαν συνεδρίαζε ὁ «Ἄρειος Πάγος» (ἡ τότε Κυ-
βέρνησις τῆς Ἀνατολικῆς Χέρσου Ἑλλάδος) στὸ μπρῖκι «Κα-
λομοῖρα».

Τὰ ἔξοδα γιὰ τὴν συντήρησι τοῦ πλοίου καὶ τοῦ πολυμελοῦς
πληρώματος ἐκάλυπτε ἐκ τῆς περιουσίας της. **Τ**έλος τοῦ 1823,
σὲ μιὰ ἀναφορὰ της πρὸς τὸ Ὑπουργεῖο Ναυτικῶν, γράφει:

**«Κατὰ τὸ 1822 ἔτος, ἐσυμφώνησεν ὁ μακαρίτης ἄνδρας μου
μετὰ τῶν Ἀρεοπαγιτῶν καὶ Ἐφόρων τῆς Εὐβοίας διὰ νὰ σταθῆ
μὲ τὸ πλοῖο του εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Εὐβοίας, μέλλων νὰ πλη-
ρώνεται παρὰ τῶν Ἀρεοπαγιτῶν. **Μ**' ὄλον δ' ὅτι ὁ ρηθεις ἄνδρας
μου ἐτελεύτησε, μόλον τοῦτο, μηδὲως παραβᾶσα ἀπὸ μέρους
μου τὰς ἄνωθι συμφωνίας, ἓνα ἡμίση ὀλόκληρον χρόνον, μ' ὄλον
τὸν πατριωτικὸν ζῆλον τὰς ἐκτέλεσα. **Ἀ**γκαλὰ δὲ δίς, τρίς καὶ
πολλάκις νὰ ἐζήτησα τὸ νὰ πληρωθῶ ἐν καιρῶ, ὡς ἡ συμφωνία
μας, μὲ τὸ σήμερον καὶ αὐριον ὅμως ἀναβαλλομένον τοῦ καιροῦ,
καὶ μηδ' ὀβολοῦ μὴ δοθέντος μοι, στενοχωρηθεῖσα δ' ἀπὸ τοὺς
ναύτας, καὶ φοβούμενη μήπως ἤθελον ἀναχωρήσει, ἐνῶ ἄνευ
τούτων, ἦτο ἀδύνατον τὸ νὰ κρατηθῆ ἡ πολιορκία, ἐλπίζουσα
δὲ καὶ ὅτι ἐπομένως ἤθελα πληρωθῆ, ἐπλήρωσα ἐξ ἰδίων τὰ μη-
νιαῖα των, ἐξοδούσασα δὲ πρὸς τούτοις εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα,
τόσον εἰς τὰς τῶν ναυτῶν τροφάς, ὅσον καὶ εἰς πολεμοφόδια,
ποσότητα ὄχι εὐκαταφρόνητον, καθὼς καλῶτατα γινώσκει τὸ
ἔξοχον Ὑπουργεῖον, μὲ πόσην ποσότητα χρημάτων δύναται νὰ
ἐξοικονομηθῆ ἐν πολεμικῶν πλοίων, ἀπὸ ἐβδομήκοντα πέντε
ναύτας κυβερνούμενον, μὲ τὴν πρόβλεψιν τῶν τροφῶν, πολεμο-
φοδίων καὶ μηνιαίων...**

**Ἡ εὐπειθεστάτη πατριώτισσα καὶ δούλη,
Δόμνα Βισβίτζη».**

Τὰ ἔξοδα γιὰ τὴν διατήρησι σὲ διαρκῆ πολεμικῆ ἐτοιμότη-
τα ἑνὸς καραβιοῦ μὲ 16 κανόνια καὶ

Ὑπογραφή τῆς Δόμνας Βισβίτζη.

140 ναῦτες ἦταν δυσβάσταχτα. **Π**αρὰ
τὴν πλειάδα ἐγγράφων καὶ συστα-
τικῶν ἐπιστολῶν γιὰ τὴν προσφορὰ

του συζύγου της και της ίδιας στον άγωνα, κανείς δεν ενδιαφέρθηκε για τις ανάγκες του σκάφους της και των πολεμιστών του.

Επούλησε μέχρι και τα κοσμήματά της, ώσπου δεν είχε πλέον τι άλλο να δώσει, ενώ το ήδη γέρικο πλοίο άρχισε να παρουσιάζει προβλήματα και να μην είναι αξιόμαχο.

Τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1824 ἡ «Καλομοίρα» πέρασε στὰ χέρια τοῦ Κράτους, καθὼς ἡ Δόμνα Βισβίζη ἀναγκάσθηκε νὰ τὴν παραχωρήσει. Συγκεκριμένα στὰ τέλη τοῦ 1823 οἱ Ὑδραῖοι ἐζήτησαν ἀπὸ τὴν Δόμνα τὸ πλοῖο τῆς γιὰ τὶς ἀνάγκες τοῦ Ὑδραϊκοῦ στόλου καὶ χωρὶς δεύτερη σκέψη ἡ Δόμνα παρεχώρησε τὴν «Καλομοίρα» γιὰ νὰ χρησιμοποιηθῆ σὰν πυρπολικὸ «μ' ὅλα τ' ἀναγκαῖα ἐξοπλισμένον», ἐνῶ τὰ ἄλλα πλοῖα τὰ ὁποῖα προσεφέρθηκαν γιὰ τὸν ἴδιο σκοπὸ ἦταν «γυμνά τε καὶ πάντων ὑστερημένα πλοῖα».

Τὸ τέλος τῆς «Καλομοίρας», τοῦ πλοίου τὸ ὁποῖο ὥργωσε τὶς θάλασσες καὶ ἀπετέλεσε ἀπρόσιτο φρούριο καὶ φόβος καὶ τρόμος τῶν Τούρκων, ἦταν ἐξίσου ἡρωικὸ καὶ ἐπάξιο τῆς καπετάνισσάς του! Μὲ τὸ μπουρλότο αὐτὸ τὸ 1824 ὁ Πιπῖνος ἔκαψε στὸ Τσεσμέ τὴν Τουρκικὴ φρεγάτα - θησαυροφυλάκιο (ταμεῖο) τοῦ Χαζνέ Γκεμνισί.

Οἱ ὄπλαρχηγοὶ τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Ρούμελης ἔστειλαν εὐχαριστήρια ἔγγραφα στὴν Θρακιώτισσα καπετάνισσα γιὰ τὴν συνεισφορά τῆς, ἐνῶ ὁ Ὑψηλάντης τὴν ἐχαροκτήρισε «γενναιοτάτην Δέσποιναν καὶ Καπετάνισσαν » καὶ ὁ Ἀνδρουῦτσος «Ἡρωῖδα καὶ εὐεργέτιδα».

* * *

Τὴν ἴδια στιγμή, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἱστορικὲς φυσιογνωμίες τῆς Ἐπανάστασεως ἐπεδοκίμαζαν τὴν «Μπουμπουλῖνα τῆς Θρακῆς», ἐκείνη περιπλανιῶταν ἄστεγος καὶ πᾶμπτωχος μὲ τὰ πέντε τῆς τέκνα.

Ἡ ὑπέροχη αὐτὴ ψυχὴ, ἡ ὁποῖα ἔδωσε τὸν σύζυγό της, τὸ καράβι της, ἄδειασε γενναιοδωρα τὴν γεμάτη χρυσὸ κασέλα της, ἀφιέρωσε τὴν ἱκμάδα τῆς νεότητός της ἀναζητώντας πατρίδα καὶ λευτεριά, καὶ ἄφησε ἔρημα σπίτια καὶ ἀκίνητα στὰ χέρια τοῦ

Προτομὴ Δόμνας Βισβίζη. Πλατεῖα Φάρου, Ἀλεξανδρούπολις.

Τούρκου, ἔμεινε ἀπὸ τὸ ἔτος 1824 ὀλομόναχη νὰ συντηρήση καὶ νὰ ἀναθρέψῃ σὲ ξένο τόπο τὰ τέκνα της.

Μετέβη ἀρχικῶς στὴν Μύκονο, ὅπου ζοῦσε μὲ τὰ τέκνα της στρυγμωμένοι σὲ ἓνα μικρὸ δωμάτιο. **Ἔπειτα** μεταφέρθηκε στὴν Ὑδρα καὶ ἐν συνεχείᾳ στὸ Ναύπλιο. **Ἐκεῖ**, ἀπευθύνθηκε στὴν Διοίκησι, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι τὸ ἔνδοξο παρελθόν της ἦταν ἱκανὸ νὰ τῆς ἐξασφαλίσῃ τὰ ἀπαραίτητα πρὸς ἐπιβίωσι. **Ὡστόσο**, ἡ πόρτα τῆς Διοικήσεως παρέμεινε ἐρμητικὰ κλειστή, τόσο γιὰ τὴν Δόμνα ὅσο καὶ γιὰ τὰ «*ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀποθανόντος πατρός, τέκνα*» της.

Ἡ ἴδια δὲν ἔλαβε κἂν τὴν ἀποζημίωσι, τὴν ὁποίαν ἐχορηγεῖτο σὲ διάφορους, ἀκόμα καὶ ἄγνωστους, ὄπλαρχηγούς.

Σταδιακῶς, οἱ συνθήκες ἔγιναν ὀλοένα καὶ περισσότερο ἀνυπόφορες. **Ὁ** λιμός, ὁ ὁποῖος ἔπληξε τὸν ἑλλαδικὸ χῶρο ἐσκότωσε ἓνα ἀπὸ τὰ τέκνα της. **Τὸ** 1826, ἡ Δόμνα Βισβίζη ἔγραφε:

«...Κλαίω, εὐσπλαγχνίαν δὲν εὐρίσκω οὐδεμίαν. Ἄχρι καὶ τῶν οὐρανῶν κραυγάζω. Ὡτα ἀνεωγμένα δὲν βλέπω! Πῶς ἄλλως νὰ ἐκφράσω τὸν πόνο μου; Ἡ μὲ ὁποῖον ἄλλον τρόπο νὰ κινήσω ἀνθρώπων σπλάγχνα εἰς συμπάθειαν»;

Τὸν Αὐγούστο τοῦ 1829 μεταφέρθηκε στὸ Ἄργος καὶ ἔγραψε στὸν Καποδίστρια:

«...Γνωρίζω ὅτι φαίνομαι ὄχι μόνον ὀχληρὰ καὶ βαρετὴ, ἀλλὰ καὶ τολμηρά. Ἀνάγκη ὅμως μεγίστη μ' ἀναγκάζει καὶ μᾶλλον μὲ βιάζει! Κατ' ἀνάγκη λιμοῦ, λιμοκτονίας καὶ ἄκρας πτωχείας κατήντησα κληήρης εἰς τόπον ξένον, μακρὰν τῶν δυστυχῶν μου ὀρφανῶν καὶ ἀνηλίκων. Δὲν εἶμαι εἰς κατάστασιν νὰ ἐπιστρέψω εἰς αὐτὰ, ἐπειδὴ ἔμεινα ἔρημος. Καὶ αὐτῆς τῆς ἐφημέρου τροφῆς στερούμενη, κινδυνεύομεν νὰ ἀποθάνομεν ἀπὸ τὴν πείναν! Ἐπὶ Μάρτυρι Θεῶ δὲν ἔχω κἂν τὰ ἀναγκαῖα μου ἔξοδα νὰ ἐπιστρέψω πρὸς τὴν ἀτυχῆ οἰκογένειά μου... Ὁ πατὴρ τῶν ἀνηλίκων ὀρφανῶν μου ἐθυσίασεν καὶ ζωὴν καὶ κατάστασιν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους, τὰ παιδιὰ του λιμοκτονοῦν, πεθαίνουν ἀπὸ τὴν πείναν! Τὸ ἔθνος δὲν εὐσπλαγχνίζεται; Κινδυνεύουν καὶ ἐντὸς ὀλίγου χάνονται... Προστρέχω πρὸς τὴν ἔμφυτον φιλανθρωπίαν σας, θερμῶς παρακαλοῦσα ὅπως μοι γίνῃ κἂν μικρὰ ἐξοικονόμησις, ἵνα περιθάλψω καὶ δυνηθῆ ἀνακουφίσω τὰ τέκνα μου καὶ προλάβω αὐτὰ πρὶν, ἢ ἐκ τῆς λιμοκτονίας ἐξοντωθῶσι.

Τῆς ἐξοχότητός της δούλη, ἡ δυστυχῆς χήρα Δόμνα Βισβίζη».

Τὸ μόνο, τὸ ὁποῖο ἐπέτυχε ἦταν νὰ τῆς χορηγηθῆ μηνιαία σύνταξις, τριάντα δραχμῶν. **Δ**ηλαδή ἡ κατωτέρα ὄλων...

Μετὰ τὸ τέλος τῆς ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως ἡ Δόμνα Βισβίζη ἐγκαταστάθηκε στὴν Ἐρμούπολη τῆς Σύρου, λέγεται δὲ ὅτι ἔζησε τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς της πάμπτωχος καὶ ἐγκαταλελειμμένη στὸν Πειραιᾶ, ὅπου ἐκοιμήθη τὸ ἔτος 1850.

* * *

Ὡστόσο, ἡ ζωὴ τῆς ἐπιφύλασσε μιὰ εὐχάριστη ἔκκληξι.

Ὅταν τὸ 1824 ἦλθε στὴν Ἑλλάδα, ὡς ἀπεσταλμένος τοῦ Φιλελληνικοῦ Συλλόγου τῶν Παρισίων, ὁ Γάλλος στρατηγὸς Ρός, γιὰ νὰ παραλάβῃ μαζί του μερικὰ Ἑλληνόπουλα, τὰ ὁποῖα θὰ σπούδαζαν μὲ ὑποτροφία στὴν Γαλλία, μεταξὺ τῶν δέκα συνολικὰ ἐπιλεγέντων, κατὰ προτίμησι ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους τῶν ὀνομαστῶν ἀγωνιστῶν τῆς Ἐπαναστάσεως, ὅπως τοῦ Κανάρη, τοῦ Γιαννίτη, τοῦ Μπότσαρη, τοῦ Μπαλάσκα καὶ ἄλλων, μὲ τὴν φροντίδα τοῦ Γ. Δρακάτου συμπεριλήφθηκε καὶ ὁ μεγαλύτερος υἱὸς τοῦ Χατζηαντώνη καὶ τῆς Δόμνας Βισβίζη, ὁ 12χρονος Θεμιστοκλῆς, ὁ ὁποῖος, ὅταν ἔφθασε στὴν Γαλλία, ἔγινε τὸ ἀγαπημένο παιδί τῶν φιλελληνικῶν κύκλων τῶν Παρισίων καὶ ἔτυχε τῆς ἰδιαίτερας προστασίας τῆς κυρίας Ρεκαμιέ καὶ τῆς ἐπὶ Ἑλληνικῇ καταγωγῇ καυχωμένης δουκίσσης Νταμπρεντές.

Ὁ Θεμιστοκλῆς ἦταν μιὰ χαρακτηριστικὴ ἑλληνικὴ μορφή μὲ τὴν φουστάνελα καὶ τὸ φέσι. **Ἡ** Γαλλίδα καλλιτέχνηδα Ἀδέλα Ταρντιέ ἐφιλοτέχνησε τὸ πορτραῖτο του, τὸ ὁποῖο ἔφθασε νὰ πωλῆται λιθογραφημένο σὲ χιλιάδες ἀντίτυπα στὴν Γαλλία καὶ τὴν Εὐρώπη.

Μὲ τὰ χρήματα, τὰ ὁποῖα συγκεντρώνονταν ἀπὸ τὶς πωλήσεις, οἱ Γάλλοι ἀγόραζαν τρόφιμα, φάρμακα καὶ πολεμοφόδια καὶ τὰ ἔστελναν στοὺς ἀγωνιστές.

Σήμερα, ἀντίγραφο τοῦ πορτραίτου αὐτοῦ τοῦ Θεμιστοκλέους Βισβίζη φυλάσσεται στὸ Ἐθνολογικὸ Μουσεῖο. **Ἐ**π' αὐτοῦ ἀναγράφεται ἡ συμβουλή, τὴν ὁποῖαν ἔδωσε στὸν υἱὸν της ἡ Δόμνα, πρὶν φύγῃ γιὰ τὸ Παρίσι:

«Παιδί μου, θὰ νιώθειθῆς καὶ θὰ ὀφεί-

Προτομή Θεμιστοκλή
Βισβίτη, Πλατεία Φάρου,
Αλεξανδρούπολις.

λης τὴν ἀνάπτυξιν σου εἰς τὴν γαλλικὴν γενναιοδωρίαν. Ἴσως δὲν θὰ ζῶ, ὅταν ἐπιστρέψης. Σκέψου ὁμως, παιδί μου, ὅτι πρέπει νὰ μιμηθῆς καὶ νὰ ἐκδικήσῃς τὸν πατέρα σου».

Πράγματι, ὅταν ἐπέστρεψε στὴν Ἑλλάδα, ἡ μητέρα του εἶχε ἤδη κοιμηθῆ. **Ο** Θεμιστοκλῆς διορίσθηκε τὸ 1842 ἀκόλουθος στοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ ἀπὸ τὸ 1845 ἀνέλαβε τὴν ἀνωτάτη θέσιν τοῦ διοικητοῦ τῆς Νάξου...

* * *

Ἔνα δημοτικὸ τραγούδι διετήρησε στὴν μνήμη τοῦ λαοῦ τὸν θαυμασμό ὅλων γιὰ τὴν «Κυρὰ τῶν Θαλασσῶν», Ἀρχόντισσα καὶ Καπετάνισσα Δόμνα Βισβίτη:

*Πουλάκι πόθεν ἔρχεσαι, πουλάκι γι' ἀποκρίσου
μὴν εἶδες καὶ μὴν ἄκουσες γιὰ τὴν κυρὰ Δομνίτσα
τὴν ὁμορφῆ, τὴ δυνατὴ, τὴν ἀρχικαπετάνα,
πούχει καράβι ἀτίμητο καὶ πρῶτο μεσ' στὰ πρῶτα,
καράβι γοργοτάξιδο, καράβι τιμημένο,
καράβι πὸν πολέμησε στῆς Ἰμπρος τὸ μπουγάζι;*

***Καὶ** τὸ πουλάκι στάθηκε καὶ τὸ πουλάκι λέει,
τὴν εἶδα, τὴν ἀπάντησα, σιμὰ στοῦ Ἁγιονόρος
τρεῖς μέρες ἐπολέμαγε μὲ δύο χιλιάδες Τούρκους
Καράβια ἐδῶ, καράβια ἐκεῖ, καράβια παρὰ πέρα
καὶ τούτῃ σὰν τὸν ἀετὸ ὤρμαγε καὶ χτυποῦσε
δεξιὰ ζερβὰ κι' ἀνάστροφα κι' ὅπου βολοῦσε ἀκόμα
κι' ἄκουγες βόγγους δυνατοὺς καὶ στεναγμοὺς μεγάλους
κι' ἄκουγες κλάματα πικρά, κατάρες στὴν κατάρτα
κι' θάλασσες κοκκίνιζαν ὡς φέσια τῶν ἀγάδων.*

Χατζῆ-Ἀντωνίου Βισβίτη,
τοῦ ὑπὲρ τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος ἡμῶν
εὐκλεῶς ἀγωνισαμένου καὶ ἐνδόξως πεσόντος
ἐν τοῖς ἱεροῖς τοῦ Ἔθνους ἡμῶν ἀγῶσιν

Αἰωνία ἡ μνήμη!

*Δόμνης Βισβίτζη,
τῆς ὑπὲρ τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος ἡμῶν
εὐκλεῶς ἀγωνισαμένης
ἐν τοῖς ἱεροῖς τοῦ Ἑθνους ἡμῶν ἀγῶσιν
Αἰωνία ἡ μνήμη!*

(*) Πηγή: <https://el.wikipedia.org/>, <https://chilonas.com>, <https://www.sansimera.gr>, <http://www.mixanitouxronou.gr>. • Ἐπιμέλ. ἡμετ.

Μνημεῖο τῶν Δόμνα
καὶ Χατζῆ-Ἀντώνη Βισβίτζη.
Πλατεία Φάρου, Ἀλεξανδρούπολις.